

Tradus și revizuit de IER (www.ier.ro)

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI

SECȚIA A PATRA

CAUZA GUTĂU ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

(Cererea nr. 41468/10)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

8 noiembrie 2016

Hotărârea este definitivă. Aceasta poate suferi modificări de formă.

În cauza Gutău împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a patra), reunită într-un comitet compus din:

Paulo Pinto de Albuquerque, *președinte*,

Iulia Motoc,

Marko Bošnjak, *judecători*,

și Andrea Tamietti, *grefier adjunct de secție*,

după ce a deliberat în camera de consiliu la 11 octombrie 2016,

pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 41468/10) îndreptată împotriva României, prin care un resortisant al acestui stat, domnul Mircia Gutău („reclamantul”), a sesizat Curtea la 13 iulie 2010, în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („Convenția”).

2. Guvernul român („Guvernul”) a fost reprezentat de agentul guvernamental, doamna C. Brumar, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. La 18 decembrie 2014, capătul de cerere privind lipsa unui proces echitabil a fost comunicat Guvernului și cererea a fost declarată inadmisibilă pentru celelalte capete de cerere în conformitate cu art. 54 § 3 din Regulamentul Curții.

4. Guvernul s-a opus examinării cererii de către un comitet. După examinarea obiecției Guvernului, Curtea a respins-o.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

5. Reclamantul s-a născut în 1957 și este deținut în Penitenciarul Râmnicu Vâlcea. La momentul faptelor, era primarul acestui oraș.

6. Prin rechizitoriul din 27 iulie 2006, parchetul l-a trimis în judecată pe reclamant pentru luare de mită. Prin același rechizitoriu, N.D., viceprimarul orașului, a fost trimis în judecată pentru complicitate la luare de mită. Reclamantul era acuzat că ceruse, între aprilie și iulie 2006, o anumită sumă de bani lui C. P., un om de afaceri din Râmnicu Vâlcea, în schimbul unui

certificat de urbanism care să îndeplinească criteriile dorite de acesta. N. D. a fost acuzat că ar fi primit, în urma unei înțelegeri prealabile încheiat cu reclamantul, două părți din suma cerută lui C.P.

Rechizitoriul se întemeia pe următoarele elemente: declarațiile lui C. P., care denunțase faptele la parchet; procesul-verbal al unei operațiuni de flagrant organizată de poliție la data de 6 iulie 2006, în cursul căreia C. P. îi înmânase lui N. D., în toaletele unui restaurant, a doua parte a sumei de bani pretinse de reclamant; mai multe mărturii; și interceptări ale unor convorbiri telefonice și înregistrări audio și video ale întâlnirilor lui C.P. cu reclamantul și cu viceprimarul.

7. Prin hotărârea din 18 iunie 2007, Tribunalul Alba a pronunțat achitarea reclamantului și a lui N.D. de acuzația de luare de mită.

În acest scop, instanța observa după cum urmează: C. P. făcuse mai multe demersuri să obțină un certificat de urbanism pentru construirea unei clădiri pe un teren situat pe strada C., și primise de fiecare dată certificate care nu îndeplineau cerințele sale; cu toate că afirmase că intenționa construirea în cele din urmă a clădirii pe un alt teren, situat pe strada S., nu depusese o cerere în acest sens la autorități decât după trimiterea în judecată a primarului și a viceprimarului; în aceste circumstanțe, reclamantul nu putea fi acuzat de a fi cerut sau primit bani în legătură cu îndeplinirea atribuțiilor sale și, prin urmare, nu încălcase legislația națională de combatere a luării de mită.

Instanța observa, de asemenea, că C.P. se înfățișase la biroul reclamantului după ce înmânase a doua parte din suma de bani lui N.D. la restaurant, și că, atunci când încercase să-i vorbească reclamantului despre suma astfel înmănată, acesta pronunțase cuvântul „nu”. Potrivit instanței, dincolo de gesturile care însoțesc cuvântul, vizibile pe una din înregistrările video, negația exprimată de către reclamant trebuia înțeleasă ca o opoziție a acestuia din urmă la orice înmânare de bani.

Instanța considera că nu se putea să fi avut loc o înțelegere prealabilă între reclamant și N. D. pentru a comite infracțiunea de care erau acuzați, întrucât reieșea din documentele aflate la dosar că, în momentul operațiunii de flagrant, C.P. voia doar să obțină informații cu privire la cerințele necesare pentru obținerea unui certificat de urbanism pentru terenul situat în strada S. Din punctul de vedere al instanței, orice cerere pentru terenul din strada C. nu mai avea, prin urmare, nicio importanță.

Instanța a reținut, de asemenea, că declarațiile lui C.P. nu erau credibile. În această privință, preciza următoarele: partea interesată negase, pe de o parte, că ar fi avut relații de prietenie cu N.D. în virtutea cărora cei doi și-ar fi acordat împrumuturi și, pe de altă parte, că ar fi fost amendat contravențional de către primărie pentru că ar fi construit o clădire fără

autorizație prealabilă; în mod similar, pretinsese că ceruse consiliere de la directorul societății comerciale la care era administrator cu privire la suma de oferit „primăriei” pentru a obține un certificat care să răspundă dorințelor sale; în cele din urmă, afirmase că, în iulie 2006, depusese o cerere pentru un certificat de urbanism privind terenul situat în strada S. Or, pentru instanța de judecată, toate aceste declarații erau contrazise de declarațiile mai multor martori sau de documentele din dosar.

Instanța considera, de altfel, că elementele din dosar arătau voința lui C.P. de a se răzbuna pe reclamant. Ca atare, reținea că, în trecut, acesta din urmă refuzase să primească bani de la C.P. , fapt confirmat de șeful său de cabinet.

De asemenea, constata că, având în vedere probele aflate la dosar – mai ales declarațiile a doi martori – N. D. se afla într-un impas financiar și că, în opinia unuia dintre martori, avea să primească un împrumut de la C. P. Prin urmare, pentru instanța de judecată, primirea unei sume în cadrul operațiunii de flagrant din 6 iulie 2006 nu era un act de complicitate la luare de mită, deoarece această sumă ar fi fost înmănată lui N. D. cu titlu personal. În cele din urmă, instanța sublinia că N. D. nu avea nicio atribuție profesională în emiterea de certificate de urbanism și că nici un act de luare de mită nu putea, prin urmare, să fie reținut împotriva lui.

8. Prin hotărârea din 10 decembrie 2007, la apelul parchetului, Curtea de Apel Alba Iulia a anulat sentința tribunalului din 18 iunie 2007 (a se vedea mai sus pct. 7), constatând că acesta nu își îndeplinise obligația de a supune dezbaterii părților reîncadrarea juridică a faptelor de care era acuzat N.D. în luare de mită.

Prin decizia definitivă din 28 martie 2008, Înalta Curte de Casație și Justiție („Înalta Curte”) a anulat această decizie și a retrimis cauza curții de apel pentru o nouă examinare.

9. Prin hotărârea din 10 aprilie 2009, Curtea de Apel Constanța, căreia îi fusese repartizată cauza între timp, a menținut sentința Tribunalului Alba. În decizia sa, curtea de apel accepta versiunea faptelor expusă de către inculpați, subliniind că aceasta era confirmată de declarațiile mai multor martori și de documentele prezentate de autoritățile locale.

10. Parchetul a formulat recurs în anulare împotriva acestei hotărâri în fața Înaltei Curți.

11. În ședința din 9 noiembrie 2009, înalta instanță a procedat la audierea inculpaților, care au făcut uz de dreptul lor de a păstra tăcerea. Înalta Curte nu a administrat niciun mijloc de probă.

12. Prin decizia din 27 ianuarie 2010, Înalta Curte a admis recursul formulat de parchet, a desființat hotărârile pronunțate în primă instanță și în apel și, pronunțându-se cu privire la fond, i-a condamnat pe reclamant și pe

N.D. la trei ani și șase luni de închisoare fiecare, pentru respectiv, luare de mită și complicitate la luare de mită.

Înalta Curte considera că instanțele inferioare comiseseră „o eroare gravă de fapt” având încredere exagerată în anumite elemente de probă și interpretând în mod trunchiat sau ignorând alte elemente. Își baza decizia pe: a) declarațiile date de C. P. și de cinci martori audiați în timpul anchetei și în timpul examinării cauzei în primă instanță; b) documente transmise de către autoritățile locale; c) mai multe înregistrări audio și video ale întâlnirilor lui C. P. cu reclamantul și cu N. D. ; și d) interceptări ale convorbirilor telefonice pe care C.P. le avusese cu aceștia.

Înalta Curte concluziona că:

- infracțiunile de care erau acuzați reclamantul și N.D. erau comise din momentul în care C.P., la începutul demersurilor sale, înțelesese să ofere prima parte din suma de bani reclamantului în biroul acestuia din urmă: de fapt, în acel moment, reclamantul îi indicase lui C.P. să înmâneze suma respectivă lui N.D., cu care C. P. negociase ulterior suma finală;
- absența unei cereri pentru un certificat de urbanism cu privire la terenul situat în strada S. nu avea nicio importanță în cauză, întrucât eliberarea certificatului intra în atribuțiile reclamantului;
- din declarațiile mai multor martori reieșea că prima parte a sumei de bani fusese predată cu adevărat lui N.D. și că această sumă nu constituia un împrumut;
- înregistrările audio și video ale întâlnirilor lui C.P. cu reclamantul și cu N. D. arătau că existase cu adevărat o conivență infracțională între ultimii doi.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

13. Prevederile relevante în speță din Codul de procedură penală (CPP), în vigoare la momentul faptelor și referitoare la competențele instanțelor de apel și de recurs sunt prezentate în cauza *Găitănanu împotriva României* (nr. 26082/05, pct. 17-18, 26 iunie 2012).

ÎN DREPT

I. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 6 § 1 DIN CONVENȚIE

14. Reclamantul denunță o încălcare a dreptului său la un proces echitabil în cadrul procedurii penale desfășurate împotriva sa: acesta impută Înaltei Curți că l-a condamnat penal fără administrarea nemijlocită de probe pe baza cărora fusese achitat de instanțele de grad inferior. El

invocă art. 6 § 1 din Convenție, ale cărui dispoziții relevante în speță sunt redactate după cum urmează:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil [...] a cauzei sale, de către o instanță [...], care va hotărî [...] asupra temeiniciei oricărei acuzații penale îndreptate împotriva sa.”

A. Cu privire la admisibilitate

15. Constatând că această cerere nu este în mod vădit nefondată în sensul art. 35 § 3 lit. a) din Convenție și că nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate, Curtea o declară admisibilă.

B. Cu privire la fond

1. Argumentele părților

16. Reclamantul susține că, pentru a-l condamna pentru luare de mită și pentru a anula hotărârile instanțelor inferioare, Înalta Curte a reexaminat fondul acuzațiilor în fapt și în drept. Reclamantul consideră că înalta instanță a procedat în acest scop la o examinare a tuturor mijloacelor de probă administrate, inclusiv declarațiile martorilor, care, după părerea sa, sunt probe determinante în cauză. Se plânge Înaltei Curți că a fost condamnat pentru luare de mită pe baza declarațiilor martorilor pe care aceasta nu-i ascultase niciodată, precizând că fusese achitat de această acuzație de instanțele inferioare. Făcând referire la jurisprudența *Găitănanu* menționată anterior, acesta consideră că prin condamnarea sa a fost încălcat art. 6 § 1 din Convenție. În cele din urmă, acesta se plânge Înaltei Curți de a fi ajuns la concluzia că a existat în deciziile anterioare o „eroare gravă de fapt” (a se vedea mai sus pct. 12), și de a nu se fi mărginit la analiza unei simple chestiuni de drept.

17. Guvernul consideră în primul rând că respectivele concluzii la care a ajuns Curtea în cauza *Găitănanu* menționată anterior nu se aplică în speță. Precizând că înalta instanță nu a procedat la o interpretare diferită a elementelor de probă, susține că aceasta a ales să-și întemeieze decizia pe interceptări și pe înregistrările audio și video, sau, potrivit acestuia, pe elemente de probă diferite de cele reținute de instanțele inferioare. În orice caz, consideră că autoritățile naționale, în special curțile și tribunalele, sunt cele care au, în primul rând, competența de a administra și interpreta mijloacele de probă.

18. În al doilea rând, deși admite că era de competența Înaltei Curți să asculte martorii, Guvernul afirmă că reclamantul a fost în măsura de a-și susține cauza în fața acestei instanțe și că nu a solicitat o reaudiere a

martorilor.

19. În cele din urmă, Guvernul arată că reclamantul s-a prevalat de dreptul său la tăcere în timpul audierii sale în fața înaltei instanțe și, în plus, că procedura de revizuire a parchetului i-a fost comunicată și că acesta a fost în măsură să-și prezinte argumentele în răspuns.

2. Motivarea Curții

20. Curtea reamintește că admisibilitatea probelor este o chestiune ce ține în primul rând de normele dreptului intern, că, în principiu, instanțele naționale sunt cele cărora le revine sarcina de a aprecia probele administrate de acestea [*García Ruiz împotriva Spaniei* (MC), nr. 30544/96, pct. 28, CEDO 1999-I] și că sarcina sa este, conform Convenției, să examineze dacă procedura, considerată în ansamblul său, inclusiv modul de prezentare a mijloacelor de probă, a avut un caracter echitabil (a se vedea, printre multe altele, *Teixeira de Castro împotriva Portugaliei*, 9 iunie 1998, pct. 34, *Culegere de hotărâri și decizii* 1998-IV).

21. În plus, Curtea subliniază că, atunci când o instanță de apel este sesizată să soluționeze o cauză în fapt și în drept și să examineze, în ansamblu, chestiunea vinovăției sau a nevinovăției, acesta nu poate, pentru motive de echitate a procedurii, să decidă asupra acestor chestiuni fără ascultarea directă a declarațiilor date în persoană fie de acuzatul care susține că nu a comis actul de care este învinuit (a se vedea, printre alte exemple, *Ekbatani împotriva Suediei*, 26 mai 1988, pct. 32, seria A nr. 134; *Constantinescu împotriva României*, nr. 28871/95, pct. 55, CEDO 2000-VIII, *Dondarini împotriva San Marino*, nr. 50545/99, pct. 27, 6 iulie 2004, și *Igual Coll împotriva Spaniei*, nr. 37496/04, pct. 27, 10 martie 2009), fie de martorii care au dat declarații în timpul procedurii (*Găitănaru*, menționată anterior, pct. 35, și *Hogea împotriva României*, nr. 31912/04, pct. 54, 29 octombrie 2013).

22. Revenind la faptele cauzei, Curtea observă în primul rând că Înalta Curte, care a efectuat audierea în persoană a reclamantului, l-a condamnat pe acesta fără să audieze martorii care depuseseră mărturie în fața primei instanțe și ale căror declarații determinaseră această instanță – ca și instanța de apel ulterior – să achite persoana în cauză (mai sus pct. 11).

23. În această privință, Curtea subliniază că stabilise deja în cauze similare, că în sistemul judiciar român, competențele instanțelor sesizate cu recurs, nu se limitau doar la chestiuni de drept. Astfel, Curtea a constatat că procedura în fața instanței de recurs era o procedură completă care urma aceleași reguli ca o procedură pe fond și că instanța de recurs putea fie să confirme achitarea pronunțată de instanța inferioară, fie să declare persoană în cauză vinovată, după o apreciere completă a chestiunii

vinovăției sau nevinovăției acesteia, administrând după caz, noi mijloace de probă (*Dănilă împotriva României*, nr. 53897/00, pct. 38, 8 martie 2007, *Găitănanu*, citată anterior, pct. 30 și *Văduva împotriva României*, nr. 27781/06, pct. 43, 25 februarie 2014). În opinia Curții, în speță Înalta Curte a oferit într-adevăr o nouă interpretare a probelor, stabilind că reclamantul comisese faptele imputate, ceea ce a avut drept consecință aplicarea unei condamnări penale.

24. Curtea observă că, în cauzele anterioare, a concluzionat că, în temeiul dispozițiilor Codului de procedură penală, dacă instanța de recurs reține o cauză spre rejudecare, trebuie să se pronunțe, după caz, asupra chestiunii probelor care trebuie administrate în cadrul procedurii. Prin urmare, rezultă că administrarea probelor după anularea unei decizii era reglementată de un cadru legislativ specific (*Găitănanu*, citată anterior, pct. 33).

25. În această privință, Curtea amintește că a criticat anterior autoritățile române pentru lipsa administrării probelor în instanța de recurs (*Fluerăș împotriva României*, nr. 17520/04, pct. 56-62, 9 aprilie 2013, și *Moinescu împotriva României*, nr. 16903/12, pct. 36-41, 15 septembrie 2015).

26. În speță, Curtea constată că Tribunalul Alba și Curtea de Apel Alba Iulia au considerat că înscrisurile aflate la dosar, inclusiv declarațiile mai multor martori (mai sus pct. 7 și 8), justificau achitarea reclamantului. Arată că Înalta Curte nu dispunea de nicio informație nouă pentru a înlocui achitarea acestuia cu o condamnare penală pentru luare de mită și că aceasta s-a întemeiat exclusiv pe documentele aflate la dosar, implicit pe declarațiile scrise obținute în etapa de investigare și pe notele de ședință ale tribunalului, care relateau declarațiile martorilor.

27. Curtea notează în continuare că Înalta Curte și-a bazat în mod decisiv condamnarea reclamantului pentru luare de mită, între altele, pe declarațiile martorilor, depuse la dosar în fața instanțelor inferioare (mai sus pct. 12), și aceasta fără a proceda la audierea martorilor în cauză. Întemeindu-se, în special, pe declarațiile acelorași martori, Înalta Curte a mers mai departe decât instanțele inferioare. Fără îndoială instanța de recurs avea competența să aprecieze diferitele informații obținute, precum și relevanța celor pe care reclamantul dorea să le prezinte. Nu este mai puțin adevărat că reclamantul a fost considerat vinovat pe baza mărturiilor pe care instanțele de prim grad le consideraseră insuficiente pentru a-l condamna. În aceste condiții, omisiunea audierii martorilor de către înalta instanță înainte de a-l declara vinovat pe reclamant a limitat semnificativ dreptul la apărare (*Destrehem împotriva Franței*, nr. 56651/00, pct. 45, 18 mai 2004; *Dan împotriva Republicii Moldova*, nr. 8999/07, pct. 31-35, 5

iulie 2011, și *Lazu împotriva Republicii Moldova*, nr. 46182/08, pct. 36-44, 5 iulie 2016 ; a se vedea, de asemenea, *mutatis mutandis*, *Marcos Barrios împotriva Spaniei*, nr. 17122/07, pct. 40-41, 21 septembrie 2010, și *Lacadena Calero împotriva Spaniei*, nr. 23002/07, pct. 49, 22 noiembrie 2011).

28. Având în vedere cele de mai sus, Curtea consideră că respectiva condamnare a reclamantului pentru luare de mită, pronunțată fără audierea martorilor menționați anterior, și cu toate că cele două instanțe inferioare consideraseră că elementele constitutive ale acestei infracțiuni nu erau reunite, este contrară cerințelor unui proces echitabil în sensul art. 6 § 1 din Convenție.

29. Prin urmare, această dispoziție a fost încălcată.

II. CU PRIVIRE LA APLICAREA ART. 41 DIN CONVENȚIE

30. În conformitate cu art. 41 din Convenție,

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă. ”

31. Reclamantul nu a formulat nicio cerere de reparație echitabilă. Prin urmare, Curtea consideră că nu este necesar să-i acorde vreo sumă cu acest titlu.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* cererea admisibilă;
2. *Hotărăște* că a fost încălcat art. 6 § 1 din Convenție.

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris, la 8 noiembrie 2016, în temeiul art. 77 § 2 și art. 77 § 3 din Regulamentul Curții.

Andrea Tamietti
Grefier adjunt

Paulo Pinto de Albuquerque
Președinte